Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 15. oktobra 2014*

„Predhodno odločanje — Socialna politika — Direktiva 97/81/ES — Okvirni sporazum o delu s krajšim delovnim časom, sklenjen med UNICE, CEEP in ETUC — Preoblikovanje pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom v pogodbo o zaposlitvi s polnim delovnim časom brez soglasja delavca“

V zadevi C-221/13,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Tribunale ordinario di Trento (Italija) z odločbo z dne 11. aprila 2013, ki je prispela na Sodišče 25. aprila 2013, v postopku

**Teresa Mascellani**

proti

**Ministero della Giustizia,**

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi M. Ilešič, predsednik senata, A. Ó Caoimh, sodnik, C. Toader, sodnica, E. Jarašiūnas (poročevalec) in C. G. Fernlund, sodnika,

generalni pravobranilec: N. Wahl,

sodna tajnica: A. Impellizzeri, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 20. marca 2014,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za T. Mascellani F. Valcanover, odvetnik,

— za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj z M. Russo in G. Fiengom, avvocati dello Stato,

— za češko vlado M. Smolek, agent,

— za Evropsko komisijo C. Cattabriga in D. Martin, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 22. maja 2014

izreka naslednjo

* Jezik postopka: italijanščina.

## Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Okvirnega sporazuma o delu s krajšim delovnim časom, sklenjenega 6. junija 1997 (v nadaljevanju: okvirni sporazum), ki je v Prilogi k Direktivi Sveta 97/81/ES z dne 15. decembra 1998 o okvirnem sporazumu o delu s krajšim delovnim časom, sklenjenem med ETUC, UNICE in CEEP (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 3, str. 267).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med T. Mascellani in Ministero della Giustizia (ministrstvo za pravosodje) zaradi odločbe, s katero je bilo odrejeno preoblikovanje njene pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom v pogodbo o zaposlitvi s polnim delovnim časom.

### Pravni okvir

*Pravo Unije*

3 Člen 1 Direktive 97/81 določa, da je njen cilj izvajanje okvirnega sporazuma, sklenjenega med splošnimi industrijskimi organizacijami, in sicer Združenjem evropskih industrijskih in delodajalskih konfederacij (UNICE), Evropskim centrom za podjetja z javno udeležbo (CEEP) in Evropsko konfederacijo sindikatov (ETUC), ki je priložen tej direktivi.

4 Drugi odstavek preambule okvirnega sporazuma določa:

„Ta sporazum določa splošna načela in minimalne zahteve glede dela s krajšim delovnim časom, pri čemer upošteva, da je stanje v državah članicah različno in spoznanje, da je delo s krajšim delovnim časom posebnost zaposlovanja v nekaterih sektorjih in dejavnostih. Kaže pripravljenost socialnih partnerjev, da oblikujejo splošni okvir za odpravo diskriminacije delavcev, ki delajo s krajšim delovnim časom, in da pomagajo pri razvoju možnosti za delo s krajšim delovnim časom na podlagi, ki je sprejemljiva za delodajalce in delavce.“

5 Določba 1 tega sporazuma določa:

„Namen okvirnega sporazuma je:

(a) omogočiti odpravo diskriminacije delavcev, ki delajo s krajšim delovnim časom in izboljšati kakovost dela s krajšim delovnim časom;

(b) olajšati razvoj dela s krajšim delovnim časom na podlagi odločitve posameznika in prispevati k prožnejši organizaciji delovnega časa ob upoštevanju potreb delodajalcev in delavcev“.

6 Določba 3 okvirnega sporazuma določa:

„V tem sporazumu:

[…]

2. Izraz ‚primerljiv delavec, zaposlen s polnim delovnim časom‘ pomeni delavca, zaposlenega v istem podjetju s polnim delovnim časom, ki ima istovrstno pogodbo o zaposlitvi ali delovno razmerje, opravlja enako ali podobno delo/poklic, pri čemer je treba upoštevati druge okoliščine, na primer daljšo delovno dobo in izobrazbo/spretnost.

Če v istem podjetju ni primerljivega delavca, zaposlenega s polnim delovnim časom, se primerjava opravi s sklicevanjem na ustrezno kolektivno pogodbo, ali če take pogodbe ni, domačo zakonodajo, kolektivne pogodbe ali prakso.“

7 Določba 4 navedenega okvirnega sporazuma, naslovljena „Načelo nediskriminacije“, v točki 1 določa:

„Pogoji zaposlitve delavcev, zaposlenih s krajšim delovnim časom, ne smejo biti manj ugodni od pogojev primerljivih delavcev, zaposlenih s polnim delovnim časom, zgolj zato, ker delajo krajši delovni čas. Te delavce se sme različno obravnavati le iz stvarnih [objektivnih] razlogov.“

8 Določba 5, točka 2, okvirnega sporazuma določa:

„Zavrnitev premestitve z dela s polnim delovnim časom na delo s krajšim delovnim časom ali obratno sama po sebi ni razlog za prenehanje delavčeve zaposlitve, brez vpliva na prekinitve na podlagi domače zakonodaje, kolektivnih pogodb in prakse, razen v primeru, ko tako prenehanje zaposlitve izvira iz potreb obratovanja zadevnega podjetja.“

*Italijansko pravo*

9 Člen 16 zakona št. 183 o prenosu pooblastil na vlado na področju napornih in težaških poklicev, reorganizacije organov, dopusta, razpoložljivosti in odobrenih odsotnosti, ukrepov socialnega varstva, služb za zaposlovanje, ukrepov za spodbujanje zaposlovanja, učenja in zaposlovanja žensk, ukrepov zoper delo na črno ter predpisov o zaposlovanju v javnem sektorju in o delovnih sporih (Legge n. 183 – Deleghe al Governo in materia di lavori usuranti, di riorganizzazione di enti, di congedi, aspettative e permessi, di ammortizzatori sociali, di servizi per l'impiego, di incentivi all'occupazione, di apprendistato, di occupazione femminile, nonché misure contro il lavoro sommerso e disposizioni in tema di lavoro pubblico e di controversie di lavoro) z dne 4. novembra 2010 (redni dodatek h GURI št. 262 z dne 9. novembra 2010, v nadaljevanju: zakon št. 183/2010) določa, da imajo v fazi prve uporabe določb, uvedenih s členom 73 uredbe-zakona št. 112 z dne 25. junija 2008 (redni dodatek h GURI št. 147 z dne 25. junija 2008), javne uprave iz člena 1(2) zakonske uredbe št. 165 z dne 30. marca 2001, s poznejšimi spremembami, možnost v 180 dneh od dne začetka veljavnosti zakona št. 183/2010, ob upoštevanju načela dobre vere in poštenja, ponovno preizkusiti odločbe o odobritvi preoblikovanja pogodbe o zaposlitvi s polnim delovnim časom v pogodbo o zaposlitvi s krajšim delovnim časom, ki so bile sklenjene pred začetkom veljavnosti navedene uredbe-zakona št. 112 iz leta 2008, ki je bila s spremembami potrjena v zakon št. 133 z dne 6. avgusta 2008 (redni dodatek h GURI št. 195 z dne 21. avgusta 2008).

## Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

10 Tožeča stranka v postopku v glavni stvari je zaposlena pri Ministero della Giustizia, in sicer na delovnem mestu pri predložitvenem sodišču, kjer svoje delo opravlja s krajšim delovnim časom. Od 28. avgusta 2000 opravlja delo s polovičnim delovnim časom, ki je razporejen na tri dni v tednu.

11 Po začetku veljavnosti zakona št. 183/2010 je Ministero della Giustizia z odločbo št. 20384 z dne 8. februarja 2011 preizkusilo režim opravljanja dela s krajšim delovnim časom, ki je bil odobren tožeči stranki v postopku v glavni stvari, in enostransko preklicalo ta režim s tem, da ji je bil s 1. aprilom 2011 naložen režim opravljanja dela s polnim delovnim časom z razporeditvijo dela na šest dni.

12 Tožeča stranka v postopku v glavni stvari je 16. marca 2011 Ministero della Giustizia obvestila, da nasprotuje spremembi režima opravljanja dela s krajšim delovnim časom v režim opravljanja dela s polnim delovnim časom. Vodja uprave Tribunale ordinario di Trento (sodišče v Trentu) je z odločbo št. 1882 z dne 21. marca 2011 tožeči stranki v postopku v glavni stvari odredil, naj se podredi novemu režimu.

13 Tožeča stranka v postopku v glavni stvari se je pritožila na predložitveno sodišče, pri katerem je predlagala razglasitev ničnosti navedenih odločb Ministero della Giustizia in vodje uprave. Navaja, da je lahko svoj prosti čas zaradi režima opravljanja dela s krajšim delovnim časom namenila družini in poklicnemu usposabljanju. Meni, da Direktiva 97/81 določa načelo, na podlagi katerega delavcu ni mogoče proti njegovi volji spremeniti njegovega delovnega razmerja s krajšim delovnim časom v delovno razmerje s polnim delovnim časom, in da je zato člen 16 zakona št. 183/2010 v nasprotju s to direktivo.

14 Ministero della Giustizia trdi, da člen 16 zakona št. 183/2010 ni v nasprotju z Direktivo 97/81.

15 Predložitveno sodišče tako kot tožeča stranka v postopku v glavni stvari meni, da je navedeni člen 16, ki delodajalcu omogoča preoblikovanje pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom v pogodbo o zaposlitvi s polnim delovnim časom proti volji delavca, v nasprotju z Direktivo 97/81, ker je ta člen diskriminatoren do delavcev, ki delajo s krajšim delovnim časom, ki jim – drugače kot delavcem, ki delajo s polnim delovnim časom – javni delodajalec lahko enostransko spremeni trajanje delovnega časa. Po mnenju predložitvenega sodišča tak ukrep ne prispeva k razvoju možnosti za delo s krajšim delovnim časom niti za delodajalce niti za delavce. Poleg tega meni, da je ta nacionalni ukrep v nasprotju z določbo 5, točka 2, okvirnega sporazuma, ki po njegovem mnenju ob upoštevanju prepovedi prenehanja zaposlitve, ki je tam določena, zahteva soglasje delavca, če delodajalec namerava izvesti tako spremembo pogodbe o zaposlitvi.

16 V teh okoliščinah je Tribunale ordinario di Trento prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. […] [A]li je treba določbo 5, točka 2, [okvirnega] sporazuma […] razlagati tako, da z nacionalnimi zakonodajami držav članic ni dovoljeno določiti možnosti, da bi delodajalec odredil preoblikovanje pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom v pogodbo o zaposlitvi s polnim delovnim časom tudi proti volji delavca?

2. […] [A]li Direktiva 97/81 […] nasprotuje temu, da bi nacionalni predpis (kot je člen 16 [zakona št. 183/2010]) za delodajalca določal možnost, da odredi preoblikovanje pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom v pogodbo o zaposlitvi s polnim delovnim časom tudi proti volji delavca?“

## Vprašanji za predhodno odločanje

17 Predložitveno sodišče se v drugem vprašanju sklicuje na Direktivo 97/81, zato je treba najprej navesti, da je v skladu s členom 1 te direktive njen cilj izvajanje okvirnega sporazuma. V obravnavanem primeru je iz predložitvene odločbe razvidno, da se to sodišče sprašuje, ali je preoblikovanje pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom v pogodbo o zaposlitvi s polnim delovnim časom na podlagi člena 16 zakona št. 183/2010 brez soglasja T. Mascellani v nasprotju z določbami okvirnega sporazuma.

18 Ugotoviti je torej treba, da predložitveno sodišče z vprašanjema v bistvu želi izvedeti, ali je treba okvirni sporazum, zlasti njegovo določbo 5, točka 2, razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, v skladu s katero lahko delodajalec brez soglasja zadevnega delavca odredi preoblikovanje pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom v pogodbo o zaposlitvi s polnim delovnim časom.

19 Spomniti je treba, da je namen Direktive 97/81 in okvirnega sporazuma pospeševati zaposlitev s krajšim delovnim časom in odpraviti diskriminacijo med delavci, ki delajo s krajšim delovnim časom, in delavci, ki delajo s polnim delovnim časom (glej v tem smislu sodbi Bruno in drugi, C-395/08 in C-396/08, EU:C:2010:329, točki 24 in 77, in Michaeler in drugi, C-55/07 in C-56/07, EU:C:2008:248, točka 21).

20 V uvodni izjavi 5 Direktive 97/81 je navedeno, da „je Evropski svet v zaključkih zasedanja v Essnu poudaril potrebo po ukrepih za pospeševanje zaposlovanja in enakih možnosti žensk in moških in pozval k ukrepom za povečanje zaposlitvene intenzivnosti rasti, zlasti s prožnejšo organizacijo dela, ki pa mora izpolnjevati želje zaposlenih in ustrezati zahtevam konkurence“. Poleg tega je iz uvodne izjave 11 te direktive in iz drugega odstavka preambule k okvirnemu sporazumu razvidno, da slednji kaže pripravljenost socialnih partnerjev, da prispevajo k razvoju možnosti za delo s krajšim delovnim časom na podlagi, ki je sprejemljiva za delodajalce in delavce.

21 Ob upoštevanju tega je v uvodni izjavi 14 Direktive 97/81 navedeno, da okvirni sporazum zavezuje države članice glede rezultatov, ki jih je treba doseči, pri čemer državnim organom prepušča izbiro oblike in načinov. Tudi iz drugega odstavka preambule k okvirnemu sporazumu je razvidno, da določa splošna načela in minimalne zahteve glede dela s krajšim delovnim časom. Okvirni sporazum od držav članic in socialnih partnerjev v skladu z uvodno izjavo 6 tega sporazuma zahteva, da sami uredijo vse za uporabo teh splošnih načel, minimalnih zahtev in predpisov, kar omogoča upoštevanje stanja v vsaki državi članici.

22 Med navedenimi je tudi minimalna zahteva, določena v določbi 5, točka 2, okvirnega sporazuma, v skladu s katero „[z]avrnitev premestitve z dela s polnim delovnim časom na delo s krajšim delovnim časom ali obratno sama po sebi ni razlog za prenehanje delavčeve zaposlitve, brez vpliva na […] prenehanje zaposlitve[, ki] izvira iz potreb obratovanja zadevnega podjetja“.

23 Iz te določbe je razvidno, da državam članicam ne nalaga, naj sprejmejo ureditev, ki preoblikovanje delavčeve pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom v pogodbo o zaposlitvi s polnim delovnim časom pogojuje z njegovim soglasjem. Namen navedene določbe je namreč le izključiti, da bi bila zavrnitev delavca, kar zadeva tako preoblikovanje njegove pogodbe o zaposlitvi, ob neobstoju drugih objektivnih razlogov, edini razlog njegovega prenehanja zaposlitve.

24 Iz tega sledi, da določba 5, točka 2, okvirnega sporazuma ne nasprotuje ureditvi, ki delodajalcu dovoljuje, da iz takih razlogov brez soglasja zadevnega delavca odredi preoblikovanje pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom v pogodbo o zaposlitvi s polnim delovnim časom.

25 Poleg tega mora biti taka ureditev v skladu s ciljem okvirnega sporazuma, ki je med drugim – kot je določeno v njegovi določbi 1(b) – prispevati k prožnejši organizaciji delovnega časa ob upoštevanju potreb delodajalcev in delavcev.

26 Ker predložitveno sodišče meni, da je možnost preoblikovanja pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom v pogodbo o zaposlitvi s polnim delovnim časom brez soglasja delavca diskriminatorna, je treba spomniti, da v skladu z namenom okvirnega sporazuma, ki je odpraviti diskriminacijo med delavci, ki delajo s krajšim delovnim časom, in delavci, ki delajo s polnim delovnim časom, njegova določba 4 v zvezi s pogoji zaposlitve nasprotuje temu, da bi bili delavci s krajšim delovnim časom obravnavani

manj ugodno kot primerljivi delavci s polnim delovnim časom, le zato ker delajo s krajšim delovnim časom, razen če obstajajo objektivni razlogi za različno obravnavo (sodba Bruno in drugi, EU:C:2010:329, točka 25).

27 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti – kot je navedel generalni pravobranilec v točki 51 sklepnih predlogov – da položaja, v katerem se pogodba o zaposlitvi s krajšim delovnim časom preoblikuje v pogodbo o zaposlitvi s polnim delovnim časom brez soglasja zadevnega delavca, in položaja, v katerem se delavcu proti njegovi volji njegova pogodba o zaposlitvi s polnim delovnim časom preoblikuje v pogodbo o zaposlitvi s krajšim delovnim časom, nista primerljiva, saj zmanjšanje delovnega časa nima istih posledic kot njegovo povečanje, zlasti z vidika osebnih prejemkov delavca, ki pomenijo protidajatev za delo.

28 Ob upoštevanju vseh zgornjih preudarkov je treba na postavljeni vprašanji odgovoriti, da je treba okvirni sporazum, zlasti njegovo določbo 5, točka 2, razlagati tako, da v okoliščinah, kakršne so v postopku v glavni stvari, ne nasprotuje nacionalni ureditvi, v skladu s katero lahko delodajalec brez soglasja zadevnega delavca odredi preoblikovanje pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom v pogodbo o zaposlitvi s polnim delovnim časom.

## Stroški

29 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

**Okvirni sporazum o delu za določen čas, sklenjen 6. junija 1997, ki je v Prilogi k Direktivi Sveta 97/81/ES z dne 15. decembra 1998 o okvirnem sporazumu o delu za določen čas, sklenjenem med ETUC, UNICE in CEEP, zlasti njegovo določbo 5, točka 2, je treba razlagati tako, da v okoliščinah, kakršne so v postopku v glavni stvari, ne nasprotuje nacionalni ureditvi, v skladu s katero lahko delodajalec brez soglasja zadevnega delavca odredi preoblikovanje pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom v pogodbo o zaposlitvi s polnim delovnim časom.**

Podpisi